



สถานเสาวภา สภากาชาดไทย

โรคพิษสุนัขบ้า

โรคพิษสุนัขบ้าคืออะไร

โรคพิษสุนัขบ้าหรือโรคกลัวน้ำ เป็นโรคติดเชื้อทางระบบประสาทเกิดจากเชื้อไวรัส ชื่อ เรบีส ไวรัส (Rabies) ทำให้เกิดโรคได้ในสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมทุกชนิด เช่น คน สุนัข แมว ลิง ชะนี กระรอก ค้างคาว ฯลฯ โรคนี้ก่อให้เกิดอาการผิดปกติทางระบบประสาทส่วนกลาง ในปัจจุบันยังไม่มีทางที่จะรักษาโรคพิษสุนัขบ้าได้ เมื่อผู้ป่วยมีอาการจะเสียชีวิตทุกราย

คนติดโรคพิษสุนัขบ้าจากทางใดได้บ้าง?

คนเป็นโรคพิษสุนัขบ้าเนื่องจากได้รับเชื้อโรคพิษสุนัขบ้าจากสัตว์ที่เป็นโรค คนสามารถติดโรคจากสัตว์เหล่านี้ได้ 2 ทางหลักๆคือ

1. ถูกสัตว์ที่เป็นโรคกัด เชื้อไวรัสจากน้ำลายของสัตว์ที่เป็นโรคจะเข้าสู่ร่างกายทางบาดแผลที่ถูกกัด
2. ถูกสัตว์ที่เป็นโรคเลีย การถูกสัตว์ที่เป็นโรคเลียผ่านผิวหนังปกติจะไม่ติดโรคจากสัตว์เหล่านั้น ยกเว้นกรณีที่มีบริเวณที่ถูกเลียมีบาดแผล รอยถลอกหรือรอยขีดข่วน ในกรณีนี้จะมีโอกาสติดเชื้อโรคพิษสุนัขบ้าได้ รวมทั้งกรณีถูกเลียที่ริมฝีปากหรือนัยน์ตา

คนที่เป็โรคพิษสุนัขบ้าจะมีอาการอย่างไร?

ในระยะ 2-3 วันแรกอาจมีไข้ต่ำๆต่อมามีอาการเจ็บคอเบื่ออาหาร อ่อนเพลีย คันหรือปวดแสบปวดร้อนตรงบริเวณแผลที่ถูกกัด ทั้งๆที่แผลอาจหายเป็นปกติแล้ว ต่อไปจะมีอาการตื่นเต้นง่าย กระสับกระส่าย ไม่ชอบแสงสว่าง ไม่ชอบลม และไม่ชอบเสียงดัง กลืนลำบาก แม้จะเป็นของเหลวหรือน้ำ เจ็บมากเวลากลืน เพราะการเกร็งตัวของกล้ามเนื้อที่ใช้ในการกลืน แต่ยังมีสติพุดจารู้เรื่อง ต่อไปจะอะอะมากขึ้น และสุดท้ายอาจมีอาการชัก เป็นอัมพาต หมดสติและเสียชีวิต

ข้อควรปฏิบัติภายหลังจากถูกสัตว์กัด

1. ล้างแผลทันทีด้วยน้ำสะอาด ฟอกด้วยสบู่ 2-3 ครั้ง แล้วทาแผลด้วยโพวิดีน(เบตาดีน) หรือแอลกอฮอล์ หรือทิงเจอร์ไอโอดีน แล้วรีบไปปรึกษาแพทย์ทันที
2. ถ้าสุนัขตายให้นำซากมาตรวจ ถ้าหากสุนัขไม่ตายให้ขังไว้ดูอาการ 10 วันหรือนำไปให้สัตวแพทย์ดูอาการ ขณะเดียวกันให้รีบไปพบแพทย์เพื่อรับการรักษาที่เหมาะสมทันที ส่วนการรักษาทางสมุนไพรหรือแพทย์แผนโบราณไม่สามารถป้องกันโรคได้ ไม่ควรรอดูอาการสุนัขเพราะอาจทำให้ได้รับการรักษาล่าช้าเกินไป

3. ในกรณีที่เกิดตามสัตว์ที่กัดไม่ได้ เช่น เป็นสัตว์ป่า สัตว์จรจัด สัตว์กัดแล้วหนีไป หรือจำสัตว์ที่กัดไม่ได้จำเป็นต้องได้รับการรักษาโดยทันที

4. ผู้ที่ต้องมารับการรักษาเพื่อป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า คือมีบาดแผลไม่ว่าจะเป็นรอยขีดข่วนหรือมีเลือดไหล แผลถลอกหรือแผลลึก รวมทั้งผู้ที่ถูกสุนัขเลียที่หน้าตา ริมฝีปาก และผิวหนังที่มีแผลถลอก

วัคซีนที่ใช้ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

ในปัจจุบันเราใช้วัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้าชนิดที่ทำจากเซลล์เพาะเลี้ยง (ฉีด 4-5 ครั้งเท่านั้น) เพราะมีประสิทธิภาพสูง ไม่ทำให้เกิดผลข้างเคียงทางระบบประสาท กรณีที่บาดแผลมีเลือดออก ถูกเลียที่ริมฝีปาก น้ำลายกระเด็นเข้าตาผู้ป่วยจำเป็นต้องได้รับการรักษาด้วยวัคซีนร่วมกับการฉีดเซรุ่มด้วย

สถานเสาวภาใช้โปรแกรมการฉีดวัคซีน 2 แบบ คือ แบบฉีดเข้ากล้ามเนื้อและแบบฉีดเข้าในผิวหนัง ผู้ป่วยจำเป็นต้องมารับการฉีดวัคซีนตามนัดทุกครั้ง

เซรุ่มป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเป็นอย่างไร

เซรุ่มป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเป็นส่วนน้ำใสของเลือดที่ได้จากม้าหรือคนที่ได้รับการฉีดวัคซีนโรคพิษสุนัขบ้าจนมีระดับภูมิคุ้มกันต่อเชื้อโรคพิษสุนัขบ้าในเลือดสูง ในเซรุ่มจะมีโปรตีนที่ทำหน้าที่เป็นภูมิคุ้มกันต่อไวรัสโรคพิษสุนัขบ้าปริมาณมากซึ่งสามารถทำลายเชื้อไวรัสในร่างกายของผู้ที่ถูกสุนัขกัดทันที เนื่องจากการฉีดวัคซีนจะกระตุ้นให้ร่างกายของผู้ที่ถูกสุนัขกัดมีภูมิคุ้มกันต่อโรคพิษสุนัขบ้าภายหลังการฉีดวัคซีน 14 วัน ดังนั้นการให้เซรุ่มป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าร่วมกับการฉีดวัคซีนจึงเป็นวิธีที่จะป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าได้ผลดีที่สุด ปัจจุบันสถานเสาวภาได้ดำเนินการผลิตเซรุ่มป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าจากเลือดม้า และศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภาาชาดไทย ได้ผลิตเซรุ่มป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าจากเลือดคน เพื่อใช้รักษาผู้ป่วยภายในประเทศ

การฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแบบป้องกันล่วงหน้า

การฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแบบป้องกันล่วงหน้าเป็นการเตรียมร่างกายให้พร้อมเพื่อป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า โดยฉีดวัคซีนเพียง 3 เข็มภายในระยะเวลา 1 เดือน วัคซีนนี้สามารถฉีดได้ในเด็ก บางครั้งเด็กอาจถูกสัตว์กัดหรือเลียมือที่มีแผลหรือที่ปากโดยไม่บอกให้ผู้ปกครองทราบและผู้ป่วยเด็กที่ถูกสัตว์กัดมักมีบาดแผลที่รุนแรง บริเวณหน้า ศีรษะ จึงควรฉีดวัคซีนป้องกันในเด็กและบุคคลทั่วไปที่มีสัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข แมว เป็นต้น

ประโยชน์ของการฉีดวัคซีนป้องกันล่วงหน้า

บุคคลที่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันล่วงหน้าเมื่อถูกสัตว์กัดจะได้รับวัคซีนกระตุ้นเพียง 1 - 2 ครั้งเท่านั้นและไม่จำเป็นต้องได้รับเซรุ่มป้องกันพิษสุนัขบ้าอีกจึงไม่เสี่ยงต่อการแพ้เซรุ่มหรือเจ็บปวดจากการฉีดเซรุ่มรอบๆแผล

สัตว์ที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้าจะมีอาการอย่างไร?

พบได้ 2 แบบคือ แบบดุร้าย สัตว์จะมีอาการหงุดหงิด ไล่กัดคนและสัตว์อื่นๆ ถ้าผูกโซ่หรือกักขังไว้ในกรง จะกัดโซ่ กรง หรือสิ่งของที่อยู่ใกล้อย่างดุร้าย บางครั้งสุนัขจะกัดจนฟันหักหรือลิ้นเป็นแผล มีเลือดออกเมื่อแสดงอาการดุร้ายได้ 2 - 3 วัน ก็จะอ่อนเพลียลง ขาหลังไม่มีแรง เดินโซเซ และตายในที่สุด แบบที่สองคือ แบบเซื่องซึม สัตว์จะมีอาการปากอ้าหุบไม่ได้ ลิ้นมีสีแดงคล้ำ บางครั้งมีสิ่งสกปรกติดอยู่และลิ้นห้อยออกมานอกปาก มีอาการคล้ายกระดูกติดคอ โดยเจ้าของมักจะเอามือล้วงแต่ไม่พบกระดูก สุนัขจะเอาหน้าตะกุกบริเวณแก้ม ปากและคอบวมสุนัขจะลุกนั่ง ยืน และเดินไปมาบ่อยๆ กินของแปลกๆ เช่น ใบไม้ ก้อนหิน หรือบางตัวจะกินปัสสาวะของตัวเองไม่กัด ถ้าไม่ถูกรบกวน สุนัขแบบหลังนี้จะสังเกตอาการยากมาก กรณีไม่แน่ใจควรนำสุนัขไปไปให้สัตวแพทย์ผู้เชี่ยวชาญดูอาการและหากสุนัขตายโดยไม่ทราบสาเหตุควรตัดหัวไปพิสูจน์

ถาม - ตอบ

ถาม : ถ้าสุนัขไม่บ้า การฉีดวัคซีนให้คนที่ถูกกัดจะมีอันตรายหรือไม่?

ตอบ : ไม่อันตราย เพราะวัคซีนทำมาจากเซลล์เพาะเลี้ยง เป็นวัคซีนที่มีประสิทธิภาพสูง มีผลข้างเคียงน้อยมากและไม่รุนแรง เช่น ปวดหรือคันบริเวณที่ฉีด ผื่นแดงตามตัว สามารถบรรเทาได้ด้วยยาลดไข้ ยาแก้คัน ซึ่งเป็นผลข้างเคียงที่พบได้เช่นเดียวกับวัคซีนชนิดอื่น

ถาม : หญิงมีครรภ์หรือเด็กเล็ก ฉีดวัคซีนหรือเซรุ่มป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าได้หรือไม่?

ตอบ : ฉีดได้ไม่มีผลต่อทารกหรือเด็กเล็ก

ถาม : ถ้าอยากดูอาการสุนัขก่อนฉีดวัคซีนได้หรือไม่?

ตอบ : ไม่ควร เพราะสุนัขสามารถปล่อยเชื้อไวรัสออกมาในน้ำลาย ก่อนที่สุนัขจะมีอาการได้ถึง 14 วัน ระหว่างสังเกตอาการ หากรอสังเกตอาการจะทำให้ผู้ป่วยได้รับการรักษาล่าช้า

ถาม : คนที่ถูกสุนัขที่ฉีดวัคซีนแล้วกัดจะมีโอกาสเป็นโรคพิษสุนัขบ้าไหม?

ตอบ : สถานเสาวภาพบว่า สุนัขบางตัวที่ฉีดวัคซีนแล้วอาจเป็นโรคพิษสุนัขบ้าได้

ถาม : ถ้าคนที่ถูกสุนัขบ้ากัดและกำลังเป็นไข้หวัด จะฉีดวัคซีนได้หรือไม่?

ตอบ : ฉีดได้และไม่มีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น